

Sociala företag behövs!

En skrift om sociala företag
– en väg till arbete, nya
affärsidéer och rehabilitering

Förord

Sociala företag behövs!

Foto: Per Gustafson

Christina Lugnet
Generaldirektör, Tillväxtverket

I slutet av 2008 fick Tillväxtverket (då Nutek) i uppdrag av regeringen att tillsammans med Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och Försäkringskassan genomföra informationsinsatser om socialt företagande. Syftet med insatserna är att öka kunskapen hos myndigheter och i samhället om de sociala företagens potential när det gäller rehabilitering och sysselsättning.

Sociala företag är företag med syfte att skapa möjligheter till arbete för personer som av olika skäl har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Trots att det ännu inte finns så många sociala företag i landet så har man organiserat sig och tillsammans med andra drivit utvecklingsarbete som nu visar resultat. Resultat som bland annat handlar om en ökad kunskap om företagande, affärsutveckling, metoder för kvalitetssäkring och om behovet av ökat samarbete med offentlig sektor.

Tillväxtverket har genom olika program och projekt haft möjlighet att följa och aktivt stödja utvecklingen av det arbetsintegrerande sociala företaget. Det känns därför naturligt att nu tillsammans med övriga berörda myndigheter och etablerade sociala företag och deras organisationer fortsätta arbetet i denna informationsinsats under 2009. Vår förhoppning är att denna satsning ska bidra inte bara till ökad kunskap utan också till att långsiktig samverkan etableras.

Behovet är stort av fler företag som utvecklar affärsverksamheter och arbetsmetoder som skapar förutsättningar för fler att få arbete och möjlighet till rehabilitering. För att det ska bli en långsiktigt hållbar utveckling behövs ömsesidig förståelse och gemensamma spelregler på en "marknad" som ännu håller på att utvecklas. I Sverige finns ingen speciell lagstiftning eller reglering för sociala företag till skillnad mot till exempel Italien, Spanien och Storbritannien. Den svenska regeringen ser för närvarande över behovet av särskilt reglering och vilka former av stöd som skulle kunna stimulera utvecklingen i Sverige.

I denna skrift möter du företrädare för de medverkande myndigheterna och organisationerna som ger sin syn på behovet av arbetsintegrerande sociala företag. Men viktigast är kanske mötet med de sociala företagarna själva. Från Hudiksvall och från Huddinge får vi exempel på vad företagandet betyder för dem det egentligen handlar om.

Stockholm den 4 augusti 2009

Christina Lugnet
Generaldirektör, Tillväxtverket

Innehåll

PROGRAMMETS SYFTE	
Ökad kunskap om socialt företagande – informationsattsning 2009	3
ARBETSINTEGRERANDE SOCIALA FÖRETAG	
Sociala företag – vad är det?	6
ARBETSINTEGRERANDE SOCIALA FÖRETAG	
Fakta om sociala företag i Sverige	7
KRAFTKÄLLAN	
Socialt företag med många grenar	8
ARBETSFÖRMEDLINGEN	
Nya möjligheter för växande grupp utförsäkrade med sociala företag	11
FÖRSÅKRINGSKASSAN	
Samverkan med sociala företag breddar möjligheten till rehabilitering och sysselsättning	12
SOCIALSTYRELSEN	
De sociala företagen är de utestängdas chans!	14
HUDDINGE AGRO & SERVICE	
Skapar jobb för utveckling under trygghet	16
HUDDINGE KOMMUN	
Socialt företagande stärker välfärden!	19
SVERIGES KOMMUNER OCH LANDSTING	
SKL hoppas på fler och växande sociala företag runt om i landet	20
SKOOPI	
Sociala arbetskooperativ – nyckeln till ett eget arbete	21
PLATTFORMEN FÖR SOCIALT FÖRETAGANDE	
Ökad samverkan och erfarenhetsutbyte	23

© Tillväxtverket

Upplaga: 3 000 ex,
därefter tryck vid behov

Produktion: Tillväxtverket
Stockholm, augusti 2009

Text: Agneta Berghamre Heins

Foto: När inget annat anges:
Agneta Berghamre Heins

Form: Ordförrådet AB

Tryck: Danagårds Grafiska

Info 0065

Programmets syfte

Ökad kunskap om socialt företagande – informationsatsning 2009

"Jag tycker det är viktigt att man ser människors potential och tar till vara deras engagemang och vilja att bidra. Sociala företag spelar därför en viktig roll i samhället via sitt arbete med att hjälpa människor som står långt utanför arbetsgemenskapen tillbaka, t ex långtidssjukskrivna och förtidspensionärer, genom att erbjuda sysselsättning som är anpassad till deras behov.

Socialförsäkringsminister
Cristina Husmark Pehrsson

Socialt företagande är ett relativt nytt begrepp som definieras på lite olika sätt, i Sverige och i övriga Europa. I denna skrift är fokus i första hand på det arbetsintegrerande sociala företagandet, som en möjlig väg in på arbetsmarknaden för personer i behov av rehabilitering och/eller individuellt anpassade förhållanden på arbetsplatsen.

I slutet av 2008 fattade Regeringen beslut om att ge Tillväxtverket i uppdrag att "genomföra insatser för att öka kunskapen om de sociala företagens potential när det gäller rehabilitering och sysselsättning". Uppdraget genomförs i samarbete med Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och Försäkringskassan, redan etablerade sociala företag, företrädare för ideella organisationer samt Sveriges Kommuner och Landsting. Uppdraget innebär att ta fram en gemensam handbok, samt att öka den allmänna kunskapen hos myndigheter och i samhället om arbetsintegrerande sociala företagandet. Programmet ska slutrapporteras till regeringen i februari 2010.

Det övergripande syftet är att öka kunskapen om nyttan av socialt företagande för personer som står långt från arbetsmarknaden på grund av ohälsa, funktionsnedsättning eller arbetslöshet. Förhoppningen är att fler och växande sociala företag ska komma till stånd, och därigenom kunna vidga arbetsmarknaden och erbjuda möjlighet till rehabilitering och arbete genom företagande för fler av dem som idag inte har en plats på arbetsmarknaden.

Målsättningen med programmet är att det ska leda fram till:

- Ökad kunskap inom relevanta statliga myndigheter och kommuner bland annat om när sociala företags tjänster är adekvata för individen, hur man upphandlar sociala företag och hur den egna verksamheten kan samverka med sociala företag.
- Ökad kunskap hos sociala företag och deras medarbetare till exempel om hur man lägger anbud och därmed kan nyttja nya affärsmöjligheter inom arbetsmarknads- och socialpolitiken.
- Ökad kunskap hos "intresserade" nyföretagsaktörer, folkbildningsorganisationer och relevanta myndigheter så att de kan ge vägledning, råd och stöd om hur man startar och driver ett socialt företag.
- Ökad kunskap hos relevanta ideella organisationer så att de vet vad ett socialt företag är och kan inspirera till eller delta i utvecklingen av sociala företag.

De målgrupper som programmet i första hand vänder sig till är:

- De myndigheter som köper tjänster från de sociala företagen och/eller fattar beslut om anställningsstöd, rehabilitering och placeringar på individnivå.
- De som utför rehabilitering och skapar arbete, det vill säga etablerade sociala företag och organisationer/grupper/personer som kan komma att utveckla nya sociala företag.
- De myndigheter och organisationer som stöttar de sociala företagen, driver utveckling och sprider kunskap om sektorn.
- De inom myndigheter, kommuner och organisationer som är potentiella sociala företagare.

Programmets inriktning/delprogram

Programmet planeras och genomförs som en avgränsad informations- och kunskapshöjande kampanj och delas in i tre delprogram för genomförande av insatser nationellt, regionalt och för produktion av handbok och metodpresentationer.

DELPROGRAM 1

Insatser för information och utbildning på nationell nivå

Insatserna syftar bland annat till att underlätta myndigheternas samarbete med sociala företag och på sikt bidra till att fler personer får tillfälle till rehabilitering och/eller arbete i sociala företag.

Programmet ska också bidra till att etablera en varaktig nationell plattform för samverkan för att underlätta och följa fortsatt utveckling.

Projekt

En utlysning av projektmedel har genomförts och under hösten 2009 genomförs ett mindre antal kompletterande insatser som: konferenser riktade till särskilda målgrupper, handledarutbildning, produktion av informationsfilm och en förstudie kring samverkan mellan lokalt näringsliv och sociala företag. En lista över beviljade projekt och kontaktpersoner finns på Tillväxtverkets webbplats, www.tillvaxtverket.se.

DELPROGRAM 2

Insatser för information och utbildning på regional nivå

Delprogrammet syftar till att öka kunskapen hos prioriterade och utvalda målgrupper på regional och lokal nivå om hur sociala företag kan bidra till rehabilitering och sysselsättning. Insatserna ska bidra till ökat erfarenhetsutbyte och utveckla regionala och/eller lokala arenor för framtida samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner och sociala företag och inspirera till start av fler sociala företag.

Regional information

De regionala insatserna har upphandlats och genomförs av regionala organisationer inom de 8 så kallade Nuts 2 områdena i landet. En lista över ansvariga utförare och kontaktuppgifter finns i slutet av denna skrift.

DELPROGRAM 3

Produktion av handbok och metodpresentation

- "Handbok" för myndigheter och företagare
"Handboken" ska vara myndighetsgemensam och innehålla information om hur sociala företag kan användas för att bidra till rehabilitering och sysselsättning. I praktiken innebär det att den också kommer att fungera som handbok för sociala företag om myndigheternas möjligheter att använda sociala företag. Handboken kommer att vara tillgänglig endast på webben och publiceras under senhösten 2009.

- Metodbeskrivningar

Presentation av framgångsrika metoder för hur sociala företag har bidragit till arbetstillfällen och kring uppkomsten av sociala företag ska tas fram och publiceras under hösten 2009.

Presentationerna ska fungera som inspiration och verktyg för tjänstemän i myndigheter och kommuner som vill använda sociala företags tjänster och för sociala företagare som vill utveckla sin verksamhet.

Sociala företag – vad är det?

Det finns ännu inte någon formellt vedertagen definition av socialt företagande i Sverige. Inte heller finns det någon särskild lagreglering eller regelverk. De företag som den här skriften handlar om arbetar för att skapa möjligheter till arbete och rehabilitering för personer som av olika skäl står långt från arbetsmarknaden. I Sverige och i Europa kallas de allt oftare för arbetsintegrerande sociala företag.

Medarbetarna i sociala företag kan vara personer med funktionsnedsättningar, tidigare missbruk, långa sjukskrivningar eller långvarig arbetslöshet eller som av andra skäl har arbetshinder. Arbetsintegrerande sociala företag erbjuder oftast både möjlighet till en långvarig anställning, och rehabilitering med inriktning mot utbildning och ökad arbetsförmåga, som ett led till vidare anställningar på övriga arbetsmarknaden.

Huvuddelen av de arbetsintegrerande sociala företagen är organiserade som arbetskooperativ. Det innebär bland annat att de kooperativa principerna om delaktighet och deltagande blir en naturlig del i arbetet. Men delaktighet eller empowerment är en viktig princip i allt arbetsintegrerande socialt företagande.

"... har som ändamål att integrera personer som har svårigheter att få jobb på arbetsmarknaden."

Arbetsintegrerande sociala företag är företag som driver näringsverksamhet (producerar och säljer varor och tjänster) och:

- har som ändamål att integrera personer som har svårigheter att få jobb på arbetsmarknaden,
- som i huvudsak återinvesterar sina vinster i den egna eller liknande verksamheter,
- som skapar delaktighet för medlemmarna genom ägande, avtal eller på annat väl dokumenterat sätt,
- är organisatoriskt fristående från offentlig verksamhet.

Det sociala företagandet skiljer sig från:

- företag med sociala mål i allmänhet,
- företag med verksamhet i den sociala sektorn i allmänhet,
- privata företag som säljer rehabilitering/arbetsträning/arbetsförmedling i allmänhet,
- offentligt ägda rehabiliterings- och/eller arbetsträningsverksamheter.

Fakta om sociala företag i Sverige

"De minsta sysselsätter bara några få personer, medan de största rymmer 100-tal personer, likaså varierar omsättningen stort från cirka 30 000 kr upp till 30 miljoner årligen."

Vid en inventering 2008 fanns cirka 150 arbetsintegrerande sociala företag i landet med sammantaget cirka 4 500–5 000 verksamma.

Sedan dess har antalet ökat successivt och en ny inventering planeras till hösten 2009. De sociala företagen skiftar mycket i storlek och verksamhet. De minsta sysselsätter bara några få personer, medan de största rymmer 100-tal personer, likaså varierar omsättningen stort från cirka 30 000 kronor upp till 30 miljoner årligen.

Företagen verkar inom en rad olika områden och erbjuder ofta både tjänster och produkter till såväl privatpersoner som företag och offentlig sektor. Några exempel på verksamhetsområden är transport, städning, friskvård, trädgårdsarbete, fastighetsskötsel, skogsarbete, hunddagis, fordonsverkstad, jordbruk, bed&brekfast, återvinning, möbelomklädning, sömnad m m. Listan kan göras lång.

Ekonomisk förening

De flesta arbetsintegrerande sociala företag drivs i form av ekonomisk förening, andra är ideella föreningar eller drivs som stiftelser eller aktieföretag. Sociala företag betalar moms, arbetsgivaravgifter och vinstskatt i likhet med alla andra företag.

Anställd och arbetsgivare

I sociala arbetskooperativ kan medlemmarna vara både anställda och utgöra arbetsgivare i egenskap av medlemmar och styrelseledamöter. De lagar och avtal som reglerar övriga arbetsmarknaden gäller även för anställda inom sociala företag. Ofta har medarbetarna en del eller hela sin ersättning via socialförsäkringssystemet. Det kan handla om lönebidrags- eller trygghetsanställningar där företaget får ersättning för den lägre produktionsförmågan. I andra fall har personen ingen anställning utan deltar i verksamheten som en del i sin rehabilitering eller daglig verksamhet och får då sin ersättning direkt från socialförsäkringssystemet.

Ersättning för lönekostnader

För alla arbetsgivare som anställer personer med arbetshinder gäller att man har möjlighet att få ersättning för en del av lönekostnaderna genom lönebidrag eller annat anställningsstöd, som bl a ska kompensera en lägre arbetsförmåga. Vid behov av extra anpassningar på en arbetsplats kan arbetsgivare även för det i vissa fall erhålla bidrag och stöd. Arbetsförmedlingen fattar beslut om detta.

Mer information

www.socialaforetag.nu

www.coompanion.se
(om Kooperation)

www.bolagsverket.se
(om företagsformer)

Socialt företag med många grenar

”Vår styrka gentemot andra företag är att vi är väl rustade för att ta hand om och stötta personer som är i behov av rehabilitering och arbetsträning.”

Lena Wik, Kraftkällan i Hudiksvall

– Här kan alla arbeta efter sin förmåga, och den kan skifta dag för dag. Tack vare Kooperativet Kraftkällan har jag och mina kollegor fått en ny chans till ett värdigt, men också utvecklande arbetsliv, säger Lena Wik, som varit med sedan starten 2004.

Det råder full aktivitet i Kraftkällans lokaler belägna i utkanten av Hudiksvall. Symaskinerna brummar, strykjärn ångar och flitiga fingrar sticker halsdukar och spänner tyger i snabb takt. Men sömnad och möbelomklädnad är bara en av många grenar i Kraftkällans verksamhetsområde, som även rymmer trädgårds- och fastighetsskötsel och städservice.

– Vårt mål med Kraftkällan är i första hand att skapa bra och väl fungerande arbetstillfällen för personer som har nedsatt arbetsförmåga av olika orsaker. Då är det viktigt att ha många olika arbetsuppgifter att erbjuda. Senaste åren har vi även utökat antalet rehabiliteringsplatser hos oss och stärkt samarbetet med Arbetsförmedlingen i Hudiksvall, berättar Lena Wik.

Numera är 16 personer anställda i arbetskooperativet Kraftkällan, som sedan 2005 är ett socialt företag. Men betydligt fler ryms under Kraftkällans tak. Ett 40-tal personer är medlemmar i kooperativet och cirka 15 personer med behov av rehabilitering, praktik, gemenskap eller social träning deltar kontinuerligt i verksamheten. Tiden man är där skiftar från några veckor till flera år.

Från vänster: Barbro Fastén, Inga-Lena Brolin, Sandra Bach-Nielsen, Christina Andersson, Lena Wik och Karin Enros-Emilsson utanför Kraftkällans lokaler.

Jens Kristensen och Mikael Wiberg,
Kraftkällan i Hudiksvall.

"Det är också lärorikt att vara med och driva företag och få vara entreprenör som vi alla anställda också är."

Mikael Wiberg

– Vår styrka gentemot andra företag är att vi är väl rustade för att ta hand om och stötta personer som är i behov av rehabilitering och arbetsträning. Här vet alla vad det innebär att ha nedsatt arbetsförmåga och må dåligt då och då. Det gör att alla har stor respekt för var och ens enskilda behov och förmåga. Här blir man respekterad som man är. Det skapar trygghet och tillit, säger Lena Wik med eftertryck och gör plats för en av utegrupperna som kommer in för en snabbfika, lite avstämning och en stunds gemenskap.

– Vi är många som gillar att jobba utomhus, både med trädgårdsarbete, fastighetsskötsel och diverse städuppdrag. Och jag kan garantera att vi har gott om jobb, säger Mikael Wiberg. Kollegan Jens Kristensen intygar.

– Det roliga är att flera företag i Hudiksvall med omnejd anlitar oss. Det är välkända företag som Mc Donalds, Lidl, Jysk, Ö&B, Shell m fl. Men även små firmor behöver hjälp med t ex gräsklippning och skötsel och städning av markområden, målning och mindre snickerijobb. Det är toppenjobb för oss, intygar Jens Kristensen.

Både Mikael Wiberg och Jens Kristensen har nedsatt arbetsförmåga och skulle ha svårt att få jobb i ett vanligt företag. Långa sjukskrivningstider och arbetslöshet vet de båda vad det innebär, men tack vare anställningen i Kraftkällan kan de nu jobba 100 procent av sin förmåga och mer därtill.

Jobbar i sin egen takt

– Det handlar om att jag kan jobba i min takt, utan stress. Eller rättare sagt jag bestämmer stressnivån själv. Ibland orkar jag jobba väldigt intensivt, men andra dagar måste jag ta det lugnare. Jag kan själv avgöra takten och ambitionsnivån, säger Jens Kristensen.

Och Mikael Wiberg fyller i:

– Som delägare i företaget har man ansvar både för sig själv och andra som arbetar här. Men just känslan att alla delar på ansvaret är stimulerande, men det kräver också att man är ödmjuk och har förståelse för varandras situation. Det är också lärorikt att vara med och driva företag och få vara entreprenör som vi alla anställda också är. Ett företag måste kunna utvecklas. Inte minst ett företag som vårt, som främst syftar till att hitta arbetsuppgifter som passar för oss som jobbar här, och som bidrar till att företaget kan växa och fungera på sikt, säger han.

Barbro Fastén plockar vant ut synålarna ur munnen innan hon bestämt säger att Kraftkällan är hennes dagliga räddning. Efter många år som fritidsledare drabbades hon liksom Lena Wik av utmattningssyndrom. Fem års sjukskrivning satte sina spår.

– Sedan två år är jag på banan igen. Det här jobbet klarar jag, men det bygger på att jag vissa dagar kan gå ifrån mycket. Ingen annan bestämmer min takt och jag är verkligen tacksam för att ha det här jobbet, säger Barbro Fastén, men påpekar också att det rymmer många utmaningar.

Barbro Fastén, Kraftkällan i Hudiksvall.

"Min erfarenhet är att sociala företag har en stor potential som samarbetspartners till bl a Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och kommunen, när det gäller rehabilitering, arbetsförmågebedömning och arbetsträning".

Lena Wik, Kraftkällan i Hudiksvall

Det är Lena Wik inte sen att hålla med om. Att driva ett företag kräver både engagemang och stark vilja.

– Vi har ju alla ansvar för att dra in pengar till vår egen lön. Även om de flesta här har lönebidrag så är det en hel del annat som måste finansieras. Samtidigt är det oerhört stimulerande med entreprenörsandan och att vi får ta emot fler och fler förfrågningar. Det i sin tur handlar om att vi arbetar med målet att ha hög kvalitet på allt vi gör, och det gäller även för vår egen arbetsmiljö och förmågan att fungera bra som arbetsplats för de personer som kommer för rehabilitering, bedömning av arbetsförmågan och arbetsträning, säger Lena Wik.

Kraftkällan som startade som ett EU-projekt 2004, övergick efter cirka ett år till ett socialt företag i formen av en ideell förening och står sedan dess på egna ben.

Stöd från Coompanion

– Jag ska inte sticka under stolen med att det varit mycket arbete med att bilda ett företag. Men vi har haft väldigt stort stöd i den processen, inte minst från Coompanion i Gävleborg (läs mer på www.coompanion.se). Dessutom har företaget Kraftkällan anställt en administratör för att klara all administration och den ekonomiska hanteringen. Det kostar självfallet, men är ett måste, tror jag. Utan ordning på administrationen och ekonomin fungerar inte ett företag speciellt länge, säger Lena Wik.

Så till andra som står i startgroparna och vill satsa på socialt företagande vill Lena Wik ge rådet att ta emot all hjälp man kan få, tidigt starta upp samarbete med kommun, Försäkringskassa, Arbetsförmedling m fl. Se till att man har många olika verksamhetsgrenar att bygga vidare på, och hitta arbetsuppgifter som går att utföra, utefter var och ens förmåga och takt.

– Min erfarenhet är att sociala företag har en stor potential som samarbetspartners till bl a Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och kommunen, när det gäller rehabilitering, arbetsförmågebedömning och arbetsträning. Vi som jobbar här har ofta egen erfarenhet av arbetsnedsättning och ohälsa, men vi vet också vad som behövs för att man ska må bra och komma vidare i livet och inte minst arbetslivet, säger Lena Wik.

Kooperativet Kraftkällan är ett arbetsintegrerande socialt företag

Kraftkällans målsättningar är att skapa anpassade arbetstillfällen för långtidsarbetslösa och långtidssjukskrivna. Cirka 40 personer är medlemmar i kraftkällan, varav 16 är anställda och delägare i företaget. Dessutom finns 15 platser för rehabilitering, praktik och social träning.

Verksamhet/uppdrag: Vaktmästeri, markvård, städ, bemanning, möbelomklädning, sömnad, rehabilitering, med mera.

Kontaktuppgifter: info@kooperativet-kraftkallan.se, tel. 0650-141 70

Nya möjligheter för växande grupp utförsäkrade med sociala företag

Bertil Lidfeldt och Christina Rosengren Gustavsson, Arbetsförmedlingen.

”Många i den gruppen kommer att få del av den så kallade Fas III-insatsen, som är ett mer långsiktig arbetsmarknadsstöd, riktat till arbetsgivarna. Här ser vi ett stort behov av att skapa fler arbetstillfällen och mer flexibla arbetsplatser.”

Bertil Lidfeldt, strateg på Arbetsförmedlingen

– Styrkan med sociala företag är att de kan erbjuda arbete efter var och ens förmåga, här kan människor få arbeta både långsiktigt, men också kunna utvecklas och stärka sin arbetsförmåga, säger Bertil Lidfeldt, strateg på Arbetsförmedlingen.

– Redan nu skulle vi behöva fler sociala företag för att kunna erbjuda arbete och arbetsprövning och -träning för den gruppen personer som står längst från arbetsmarknaden. För närvarande växer gruppen utförsäkrade personer (från A-kassan), och vi beräknar en topp kring årsskiftet. Många i den gruppen kommer att få del av den så kallade Fas 3-insatsen, som är ett mer långsiktig arbetsmarknadsstöd, riktat till arbetsgivarna. Här ser vi ett stort behov av att skapa fler arbetstillfällen och mer flexibla arbetsplatser. I det sammanhanget tror vi på fler och växande sociala företag för att möta behovet. En beräkning visar att så många som 50 000 personer kan vara aktuella för Fas 3-insatser inom ett år, säger Bertil Lidfeldt.

Samtidigt påpekar Christina Rosengren Gustavsson, metodutvecklare på Arbetsförmedlingen, vikten av att vara realistisk i förväntningarna på hur snabbt antalet sociala företag kan öka, och hur mycket och fort de redan befintliga kan utvecklas.

Samverkan påskyndar nya företag

– Sociala företag måste framförallt ha bärkraftiga och långsiktigt hållbara inriktningar på sina verksamheter. Man ska vara medveten om att det tar lång tid att bygga upp affärsverksamheter, till det behövs pengar, kompetens och tid. Genom att öka samverkan mellan olika myndigheter och organisationer för att hitta former och medel för att stötta affärsutvecklingen inom sociala företag kan framväxten av nya företag påskyndas.

Och Christina Rosengren Gustavsson betonar vikten av att kommuner, landsting, myndigheter och organisationer ökar sina kunskaper om hur man kan ta de sociala företagens tjänster i anspråk och även bidra till långsiktiga samarbetsavtal och stabilitet för företagen.

– Arbetsförmedlingens behov av sociala företag är stort. Vi ser goda möjligheter inte minst vad gäller att köpa tjänster som arbetsförmågebedömning, arbetsträning och praktik från sociala företag. Men framförallt hoppas vi att sociala företag ska vidga arbetsmarknaden, framförallt för personer med olika arbetshinder, så att fler ska kunna gå från bidragsberoende till lön och ett bra och långsiktigt arbetsliv. Och varje enskild person som tar steget från bidrag till lön och arbete genererar en stor vinst för samhället. Så även sett ur ett samhällsperspektiv är framväxandet av sociala företag lönsamt.

Mer information Fas 3

[www.ams.se/admin/
Documents/faktablad/
job_ag_fas3.pdf](http://www.ams.se/admin/Documents/faktablad/job_ag_fas3.pdf)

[www.ams.se/admin/
Documents/faktablad/
job_sok_fas3.pdf](http://www.ams.se/admin/Documents/faktablad/job_sok_fas3.pdf)

Samverkan med sociala företag breddar möjligheten till rehabilitering och sysselsättning

– I dagsläget har Försäkringskassan otillräcklig kunskap om socialt företagande och våra erfarenheter av att använda sociala företag som en aktör för rehabilitering och sysselsättning för våra försäkrade är än så länge begränsade, säger Maria Björklund, verksamhetsutvecklare på enheten för Partnersamverkan vid Försäkringskassan.

– Försäkringskassans huvudsakliga uppdrag är att administrera socialförsäkringen, däribland sjukförsäkringen. Konkret innebär det att Försäkringskassan utreder arbetsförmåga och rehabiliteringsbehov hos sjuka individer och beslutar om och betalar ut ersättning. Ett mycket viktigt inslag i detta arbete är att samordna rehabiliteringsinsatserna runt den sjuke och försöka se till att människor förs åter i arbete och inte hamnar i långa passiva sjukskrivningar och utanförskap.

Detta samordningsuppdrag innebär att Försäkringskassan samverkar med såväl individen som olika aktörer runt den sjuke så att denne får rätt insatser och hjälp att komma vidare. Dessa aktörer är t ex vården, arbetsgivare och Arbetsförmedlingen samt kommunen. Det har dock visat sig att dessa insatser inte alltid räcker till. Här finns ett behov av att pröva nya alternativ och hitta nya aktörer att samverka med.

Ett nytt alternativ

– En sådan ny aktör eller ett sådant nytt alternativ skulle kunna vara sociala företag. De kan erbjuda en verksamhet och en arbetsmiljö lämpade för personer som är i behov av rehabilitering och arbete utifrån andra förutsättningar än vad som erbjuds i arbetslivet i övrigt. Försäkringskassans "intresse" för sociala företag utgår från de regeringsuppdrag vi fått, säger Maria Björklund och

"Ett nytt alternativ att samverka med skulle kunna vara sociala företag. De kan erbjuda en verksamhet och en arbetsmiljö lämpade för personer som är i behov av rehabilitering och arbete utifrån andra förutsättningar än vad som erbjuds i arbetslivet i övrigt."

Maria Björklund,
Försäkringskassan

Foto: Bror Karlsson

pekar på två olika uppdrag där sociala företag finns som möjliga och kompletterande aktörer för rehabilitering och sysselsättning; "Alternativa insatser för långtidssjukskrivna" och det så kallade "Resaprojektet"

– Då dessa uppdrag pågår just nu och ännu inte är slutförda så är det svårt att säga någonting om resultaten. Förhoppningen är såklart att sociala företag ska visa sig vara ett bra alternativ och ytterligare en aktör att samverka med när det gäller rehabilitering och sysselsättning. Om det blir möjligt för oss att använda sociala företag i ökad utsträckning och inom den ordinarie verksamhetens ramar, och inte enbart utifrån försöksverksamheter och pilotprojekt, får framtiden utvisa, säger Maria Björklund.

RESA-projektet

(Rehabilitering, sysselsättning och arbete hos sociala företag för personer med psykisk funktionsnedsättning):

Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har fått i uppdrag att upphandla rehabilitering och andra typer av stödtjänster för personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av psykisk funktionsnedsättning. Målsättningen är att sociala företag ska engageras, då det har visat sig att sociala företag kan bidra till att skapa arbete för människor som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Försöksverksamheten riktar sig till personer som har sin försörjning från aktivitetsstöd, sjukpenning, aktivitetsersättning, tidsbegränsad sjukersättning, icke tidsbegränsad sjukersättning som från och med den 1 januari 2009 kan omfattas av så kallad steglös avräkning, arbetslöshetsförsäkringen eller kommunalt försörjningsstöd. Målgruppen omfattar både sjukskrivna arbetslösa och sjukskrivna anställda som behöver byta anställning på grund av ohälsa.

Försöksverksamheten ska bedrivas i hela landet under år 2009 och ska omfatta minst 750 personer.

Syftet är att ge fler personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av psykisk funktionsnedsättning rehabilitering, sysselsättning och arbete.

Alternativa insatser för långtidssjukskrivna

Regeringen har gett Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i uppdrag att starta en försöksverksamhet för att pröva om privata och sociala aktörer snabbare och effektivare kan ge långtidssjukskrivna stöd för att återfå arbetsförmågan och få ett reguljärt arbete.

Försöksverksamheten ska pågå under 2008 och 2009 och bedrivas i Stockholm och Göteborgs kommun, samt i Västerbotten och Dalarnas län. Målgruppen är personer som varit sjukskrivna längre tid än två år, uppbär tidsbegränsad sjukersättning eller har aktivitetsersättning. Försöksverksamheten ska omfatta både arbetslösa och anställda som behöver byta anställning på grund av ohälsa.

Arbetsförmedlingen är ansvarig för upphandlingen och Försäkringskassan ansvarar för att ta fram deltagare till försöksverksamheten.

De sociala företagen är de utestängdas chans!

– Socialstyrelsen har till uppgift att via olika insatser stärka folkhälsan. Vi vet att arbetslöshet och utanförskap försämrar människors hälsa. Därför är det viktigt att fler får möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. I det sammanhanget är all flexibilitet av godo.

"... flexibilitet, ökad delaktighet och arbetsuppgifter anpassade till den enskilde ..."

Redan idag är många sociala företag vägvisare till ett mer anpassat och "ödmjukt" arbetsliv. Genom att sociala företag kan erbjuda flexibilitet, ökad delaktighet och arbetsuppgifter anpassade till den enskilde individens behov spelar de en viktig roll för att personer med arbetsnedsättning ska få en chans på arbetsmarknaden, säger Peter Brusén, enhetschef på Socialstyrelsens enhet för funktionshinderfrågor.

En viktig och stor målgrupp för socialt företagande som Peter Brusén pekar på är personer som idag har sin sysselsättning inom den kommunala dagliga verksamheten som t ex personer med psykiska funktionshinder. Den sistnämnda gruppen kommer, troligtvis enligt ett nyligen lagt statligt betänkande, även den att tillhöra gruppen som kommer att erbjudas daglig verksamhet enligt LSS-lagstiftningen. Redan idag är det mellan 1 000–2 000 personer som årligen går in i den dagliga verksamheten. Hittills har genomströmningen varit obefintlig. Få lämnar daglig verksamhet för att gå vidare på arbetsmarknaden.

Stimulera rörligheten

I detta sammanhang kan sociala företag spela en viktig roll. Dels som karriärväg bort från bidrag till arbete och lön och som en språngbräda till övriga arbetsmarknaden, dels som en bra och anpassad arbetsplats för dem som behöver den formen, säger Peter Brusén och fortsätter:

– Från Socialstyrelsens sida vill vi arbeta för att den dagliga verksamheten inte ska växa mera, utan istället ska personer med funktionsnedsättningar erbjudas olika alternativ på en arbetsmarknad där arbetsförhållanden och uppgifter är anpassade efter var och ens individuella förutsättningar. Här ser jag stora möjligheter för de sociala företagen att finnas med i det framtida utvecklingsarbetet av daglig verksamhet. Idag är det för stort avstånd till arbetsmarknaden. Genom att erbjuda karriärvägar, där man t ex kan gå från en daglig verksamhet till ett socialt företag och så småningom även få arbete på övriga arbetsmarknaden stimulerar man rörligheten och möjligheten till utveckling även för personer med arbets- och funktionsnedsättningar.

– Genom den informationsinsats kring socialt företagande som regeringen gett Tillväxtverket i uppdrag att genomföra, och som även Socialstyrelsen deltar i, lyfter man fram möjligheterna med socialt företagande på bred front,

vilket är mycket positivt. Redan idag märker vi av en vilja och kraft hos olika entreprenörer att starta upp och utveckla sociala företag. Men här gäller det också att föra in olika kvalitetsindikatorer för att kunna bedöma, utvärdera och stimulera till utveckling av dessa verksamheter, påpekar Peter Brusén.

Kvalitetsjämförelser

I samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting arbetar Socialstyrelsen med att utveckla ett nationellt system för öppna jämförelser av kvalitet, kostnader och effektivitet inom vården och omsorgen. Peter Brusén anser att liknande kvalitetsjämförelser och öppna redovisningar mycket väl skulle kunna göras också för sociala företag.

– Det finns många människor med goda idéer vad gäller socialt företagande och det är viktigt att myndigheter och organisationer samverkar för att fler företag ska komma till stånd, och för att bra befintliga ska kunna växa och utvecklas. Samtidigt måste vi som myndighet medverka till att sociala företag som erbjuder arbete, rehabilitering och arbetsträning för personer som tidigare varit utestängda på arbetsmarkanden kan arbeta långsiktigt och med god kvalitet.

Foto: Anders Ekholm

“Sociala företag kan spela en viktig roll som karriärväg och en väg bort från bidrag till arbete och lön, men även som en språngbräda till övriga arbetsmarknaden.”

Peter Brusén, enhetschef på Socialstyrelsens enhet för funktionshinderfrågor

Skapar jobb för utveckling under trygghet

"... inte minst att jag nu får lön för ett arbete och slipper leva på bidrag."

Claes Höggren, Agro & Service i Huddinge

– Jag skulle gå ner mig fort om jag inte hade ett jobb att gå till, säger Claes Höggren, som är en av 20-talet anställda i det arbetsintegrerande kooperativa sociala företaget Agro & Service i Huddinge, som funnits i olika former i mer än tio år.

Det är en varm dag, men aktiviteterna vid sågen vid Balingsta gård i Huddinge är i full gång. Claes Höggren har precis slagit av motorsågen, efter att ha klyvt och sågat ännu några ekstolpar till hagar och betesmarker.

– Att jobba ute i det fria som vi gör här är guld värt. Jag har sedan en tid ansvar för ett mindre sågverk, som förser kommunens lantegendomar med plank och bräder. Det kräver att man kan handskas med lite siffror och beräkningar och det passar mig bra. Men det viktiga är att jag trivs och att jobbet fungerar för mig, och inte minst att jag nu får lön för ett arbete, och slipper leva på bidrag. Utan ett jobb skulle livet inte fungera bra för min del. Jag skulle snabbt bli isolerad och gå ner mig psykiskt, säger Claes Höggren.

Agro & Service i Huddinge startade 1999 som ett arbetsintegrerande kooperativ och ekonomisk förening för att skapa arbetsmöjligheter till personer med olika slags arbetshinder, främst med psykiska och fysiska funktionsnedsättningar och långtidsarbetslöshet. Idag utgörs Agro & Service av ett 25-tal personer, varav 20 är anställda i företaget och övriga deltar i olika rehabiliteringsprogram och/eller arbetsbedömning och arbetsträningsprogram.

Synva Emsell arbetar hos Agro & Service som främst utför tjänster inom trädgårds- och miljöområdet.

”Vi har långsiktiga avtal med Huddinge kommun, vilket borgar för stabilitet och trygghet både i ekonomin och vad gäller arbetsuppgifter för alla anställda och deltagare i arbetskooperativet.”

Kjell Herza, arbetshandledare på Agro & Service och anställd av Huddinge kommun

Alla deltagare kommer till Agro & Service via Arbetsförmedlingen och kommunens arbetsmarknadskonsulenter på rehabenheten, som har ett nära samarbete med företaget.

– Vi har hela tiden varit tätt sammanlänkade med Huddinge kommuns arbetsmarknads- och rehabiliteringsenheter. De tjänster och produkter vi utför, som framförallt är inom trädgårds- och miljöområdet, är alla på uppdrag från kommunala verksamheter, berättar arbetshandledare Kjell Herza, som har varit med och drivit kooperativet allt sedan starten.

Huddinge kommun stöttar fortfarande verksamheten med bl a två anställda handledare, lokalkostnader och en överenskommelse om arbetsträningsplatser som syftar till fortsatt anställning inom Agro & Service verksamhet.

Långsiktiga avtal

– Vi har långsiktiga avtal med Huddinge kommun, vilket borgar för stabilitet och trygghet både i ekonomin och vad gäller arbetsuppgifter för alla anställda och deltagare i arbetskooperativet, säger Kjell Herza, som är anställd av Huddinge kommun.

Maj Törnlinde, är chef på Arbete och Försörjning/rehabenheten inom Socialförvaltningen i Huddinge kommun och har ett nära samarbete med Agro & Service:

– Den här verksamheten är viktig för att personer som står långt från arbetsmarknaden ska få en chans att komma tillbaka. Företag där man kan jobba till 100 procent av sin arbetsförmåga behövs både som långvariga lösningar för vissa, men också som en karriärväg för andra ut till övriga arbetsmarknaden, säger Maj Törnlinde.

Hon betonar också den kooperativa arbetsformens betydelse för deltagarna vad gäller att kunna bli delaktiga, kunna ta eget ansvar, och påverka sin situation på ett arbete.

– Jag har goda erfarenheter av arbetsintegrerande kooperativ när det gäller att få människor som varit utan arbete länge att växa in i arbetslivet igen. Här finns ofta personer med egen erfarenhet av t ex utanförskap och vad en funktionsnedsättning kan innebära. Erfarenheter som kan vara till stort stöd för andra och en extra trygghet för att komma igång i arbetslivet igen, säger Maj Törnlinde.

Hon ser också fördelarna med att Agro & Service kan erbjuda olika arbetsintensiva jobb och ha ett nära samarbete med den kommunala rehabiliteringsverksamheten.

– Vi har relativt korta genomströmningstider hos oss, cirka ett år. Det tror jag bl a är ett resultat av vårt samarbete med arbetskooperativet Agro & Service. Tack vare den verksamheten har vi en ”karriärväg” att erbjuda de personer som kommer till oss för att få en ny chans på arbetsmarknaden.

Huddinge Agro & Service
Arbetsintegrerande koope-
rativt socialt företag med
nära samarbete med Hud-
dinge kommun. Cirka 25
personer i arbete/arbetsträ-
ning varav 18 är medlem-
mar i arbetskooperativet.

Verksamhet/uppdrag:

- tjänsteuppdrag och
produktion: Främst inom
miljö och trädgård
- fastighetservice,
städning, markskötsel
åt bl a det kommunala
fastighetsbolaget Hüge,
- naturvårdsuppdrag åt
naturvårdsavdelningen
Huddinge kommun.

Kontaktuppgifter:

Kjell.Berglind@huddinge.se,
tel. 08-535 313 38

Maj.Tornlind@huddinge.se,
tel. 08-535 303 30

Och Kjell Herza är inte sen att hålla med:

– Samarbetet vi har är a och o. Vi har numera en stabil och bra verksamhet att erbjuda, såväl arbetstagare som kommunen. Ett mått på att verksamheten är bra är vår låga sjukfrånvaro som ligger långt under genomsnittet. De allra flesta som kommer till oss trivs och utvecklas, i vissa fall så mycket att de också lämnar Agro & Service efter ett tag för andra jobb. Andra stannar kvar, och några av våra anställda har arbetat här allt sedan starten. Att också få känna att det här även kan vara ett långsiktigt arbete ser jag som en viktig del av ett arbetskooperativt företag. När det fungerar som bäst ska vi kunna vara ett alternativ både för långsiktigt varaktiga anställningar, och som språngbräda till andra jobb på arbetsmarknaden.

Och Claes Höggren som passerat, som han själv säger, bäst före datumet på arbetsmarknaden hoppas att Agro & Service och sågen ska kunna erbjuda honom trivsamma och utvecklande arbeten många år framöver.

– Senaste jobbet jag hade var som lastbilschaufför. Det var för fem år sedan. Min hälsa sätter stopp för ett godkänt läkarintyg, så det yrket kan jag glömma. Här har jag fått en ny chans och det är jag mer än glad för, säger Claes Höggren och tar en kopp kaffe tillsammans med det kommunala bygg- och naturvårdslag, som han numera samarbetar med.

Claes Höggren tar en rast tillsammans med det kommunala bygg- och naturvårdslaget i Huddinge.

Socialt företagande stärker välfärden!

Huddinge kommun arbetar med ett program för att främja den sociala ekonomin i kommunen. Den sociala ekonomin kallas ibland för den tredje sektorn och innefattar verksamheter som drivs av ideella eller kooperativa organisationer med samhällsnytta eller medlemsnytta som främsta mål, inte vinstintresse.

Inom Huddinge finns ett antal verksamheter som anses tillhöra den tredje sektorn. En bra samverkan mellan kommunen och de ideella verksamheterna innebär att man tar till vara det sociala kapital som finns i samhället i form av kreativa och engagerade personer. Den sociala ekonomin med t ex arbetskooperativ och sociala företag, är en bra metod för att stärka välfärden. En genomtänkt syn på hur Huddinge kan främja den sociala ekonomin är värdefull.

Lön istället för bidrag

Ett bra exempel inom kommunen är Agro & Service, ett arbetskooperativ för personer med arbetshinder med uppdrag inom trädgård och miljö. Målgruppen är alla som har svårt att komma ut på den öppna arbetsmarknaden. Det kan röra sig om personer med olika funktionsnedsättningar, med alkohol- eller drogproblem bakom sig och/eller personer med psykisk ohälsa eller annan problematik som innebär arbetshinder. Det som utmärker Agro & Service är långsiktig planering för de anställda, samt arbetsuppgifter anpassade utifrån var och ens arbetsförmåga. En annan viktig faktor är att det utgår lön i stället för bidrag. Inom Huddinge kommun finns ett fortsatt och utökat behov av denna typ av sociala företag i form av t ex arbetskooperativ för vissa personer, gärna i samverkan med andra ideella organisationer.

Foto: Åsa/Gabriel Ugglja AB

"Den sociala ekonomin med t ex arbetskooperativ och sociala företag, är en bra metod att stärka välfärden."

Vesna Jovic, Kommundirektör
Huddinge Kommun

SKL hoppas på fler och växande sociala företag runt om i landet

”En viktig faktor för tillväxten av sociala företag kan vara att kommunerna beslutar om policys och handlingsplaner i dessa frågor. Politiska beslut vad gäller sociala företag och social ekonomi ger en grund för samverkan på lokal och regional nivå mellan olika aktörer för att främja tillväxten i sektorn.”

**Birgitta Hällegårdh, utredare,
Sveriges Kommuner och
Landsting, SKL**

– Sociala företag kan erbjuda bra och utvecklande arbetsuppgifter till människor som varit utan arbete en längre tid. Idag finns det många som behöver arbeta i verksamheter som kan erbjuda arbetsuppgifter anpassade efter var och ens förmåga. Framväxten av sociala företag är ett sätt att skapa förutsättningar för att tillvarata människors fulla arbetspotential, anser Birgitta Hällegårdh, utredare på Sveriges Kommuner och Landsting, SKL.

Styrkan med de sociala företagen ligger bl a i deras flexibilitet både vad gäller att ta vara på varje persons arbetsförmåga, som kan skifta över tid, och mångsidigheten i de arbetsuppgifter som erbjuds.

Sociala företag har bra förutsättningar för att vara en arbetsplats där man arbetar en längre tid men kan också vara en arbetsplats där man arbetar en kortare tid för att sedan övergå till en anställning i ett annat företag. Sveriges Kommuner och Landsting vill bidra till att skapa så bra förutsättningar som möjligt så att det startas fler och växande sociala företag runt om i landet. SKL engagerar sig därför bland annat i – tillsammans med andra nationella aktörer – den informationssatsning om socialt företagande som Tillväxtverket fått regeringens uppdrag att genomföra.

Samverkan på lokal och regional nivå

En viktig faktor för tillväxten av sociala företag kan vara att kommunerna beslutar om policys och handlingsplaner i dessa frågor. Politiska beslut vad gäller sociala företag och social ekonomi ger en grund för samverkan på lokal och regional nivå mellan olika aktörer för att främja tillväxten i sektorn.

– Att skapa förutsättningar för att få fler och växande sociala företag är en slags välfärdsutveckling i sig. Det handlar om att främja människors möjlighet till egen försörjning, delaktighet i arbetslivet och i en social gemenskap.

– Ett viktigt steg i detta långsiktiga arbete är nu att myndigheter och organisationer gemensamt verkar för att informera och lyfta frågan om socialt företagande och social ekonomi. Regeringsuppdraget till Tillväxtverket om att förbättra kunskaperna om de sociala företagens potential när det gäller rehabilitering och arbete ligger därför väldigt rätt i tiden. Många kommuner har redan sedan lång tid sett fördelarna med att stötta och stärka befintliga sociala företag samt skapa förutsättningar så att fler företag kan starta, avslutar Birgitta Hällegårdh, SKL.

Sociala arbetskooperativ – nyckeln till ett eget arbete

”Arbetskooperativ drivs och ägs av de personer som arbetar där. Kooperativen samverkar alltid med olika myndigheter eller kommuner, som kan köpa tjänster eller bidra med lön till handledare och lönebidragsanställningar m m. Men det avgörande är att ett arbete där är på medlemmarnas egna villkor. Alla ska kunna arbeta 100 procent av sin förmåga, oavsett vilken arbetsnedsättning man har.

**Eva Carlsson,
koordinator på Skoopi**

– Intresset för socialt företagande ökar stadigt. Till Skoopi vänder sig fler och fler entreprenörer som vill starta företag, men också representanter från kommuner, landsting och privatpersoner som vill veta mer om vad sociala företag är, samarbetsformer eller hur man kan få arbete i något företag, säger Eva Carlsson, koordinator på Skoopi, Sociala arbetskooperativs intresseorganisation.

Men även om intresset för sociala företag växer är behovet av mer information till myndigheter och organisationer och till allmänheten fortfarande stort. Eva Carlsson ser därför positivt på att regeringen nu vill satsa resurser för att informera om och i förlängningen stärka tillväxten och utvecklingen av socialt företagande i landet.

– Det finns stora vinster med sociala arbetskooperativ, som är en form av arbetsintegrerande sociala företag. De samhällsekonomiska effekterna av att personer som tidigare stått långt från arbetsmarknaden kan integreras i arbetslivet och få lön istället för bidrag, är klart positiva. Sociala arbetskooperativ kan utveckla nya former av arbete och företagande som fungerar för personer som inte klarar de höga krav och den stress som ofta finns i arbetslivet. Framförallt får många, en ny chans till delaktighet i arbetslivet, säger Eva Carlsson.

På medlemmarnas villkor

– Arbetskooperativ drivs och ägs av de personer som arbetar där. Kooperativen samverkar alltid med olika myndigheter eller kommuner som kan köpa tjänster eller bidra med lön till handledare och lönebidragsanställningar m m. Men det avgörande är att ett arbete där är på medlemmarnas egna villkor. Alla ska kunna arbeta 100 procent av sin förmåga, oavsett vilken arbetsnedsättning man har.

Hon betonar att grunden för de sociala arbetskooperativens arbets sätt är demokratiska värderingar och egenmakt – empowerment. Arbetet på ett socialt företag bygger på delaktighet, eget ansvar och förståelse för varje enskild persons specifika förutsättningar i arbetslivet.

– Vår erfarenhet på Skoopi är att sjukfrånvaron inom arbetskooperativ är lägre, än inom många andra verksamheter, säger Eva Carlsson, som är övertygad om att fler människor skulle kunna delta i arbetslivet om de fick chansen att arbeta i någon form av arbetsintegrerande socialt företag.

– Samtidigt ska man inte underskatta att det krävs en hel del för att driva väl fungerande arbetskooperativ. Det är många aktörer som ska involveras och måste kunna samverka för att företaget eller kooperativet ska bli ekonomiskt bärkraftigt och kunna fungera långsiktigt. Men ofta finns en tendens att underskatta kraften och förmågan som människor med olika arbetshin-

Skoopi arbetar för att fler entreprenörer ska starta sociala företag, säger Skoopis koordinatör Eva Carlsson.

SKOOP! – sociala arbetskooperativs intresseorganisation

Cirka hälften av landets sociala arbetskooperativ är medlemmar i Skoopi, som arbetar med information, seminarier och olika former av utbildningar. En viktig uppgift är att verka för erfarenhetsutbyte mellan medlemskooperativen och andra sociala företag, en annan uppgift är det intressepolitiska arbetet för att påverka förutsättningarna för att driva sociala arbetskooperativ, t ex genom att vara remissinstans i utredningar kring arbetsmarknadsfrågor och sociala frågor.

www.skoopi.coop

der har att ta saker i egna händer. Vi har sett många exempel på hur driftiga personer med rätt stöd kan skapa arbetsplatser, där man säljer efterfrågade tjänster och produkter, och som samtidigt fungerar utifrån deras behov och förutsättningar, betonar Eva Carlsson.

Skoopis erfarenhet är att de flesta arbetskooperativ växt fram ur olika projekt, som finansierats av olika fonder eller ur kommunala verksamheter.

– När projektiden går ut måste det finnas eldsjälar som är beredda att satsa tid och engagemang för att driva och utveckla projektet till en självständigt företag. Dessutom behövs ett nära och bra samarbete med t ex kommunen, Arbetsförmedling, Försäkringskassan och andra lokala myndigheter och organisationer. Här kommer Skoopi in som en brygga mellan olika sociala arbetskooperativ samt som en kunskapsbank, där medlemmar kan mötas och utbyta erfarenheter. Skoopi är helt enkelt en plattform för att driva frågor som bidrar till att utveckla redan befintliga sociala arbetsintegrerande företag, och för att stimulerar fler entreprenörer att starta nya, säger Eva Carlsson.

Ökad samverkan och erfarenhetsutbyte

Foto: Eva Hambe

*– Med Plattformen har vi helt enkelt fått en oerhört bra och värdefull organisation, där alla som verkar för socialt företagande kan delta för mer erfarenhetsutbyte, kunskaps-
höjande verksamhet, samt inte minst driva på för att öka tillkomsten av fler arbets-
integrerande sociala företag.*

**Elisabet Mattsson, ordförande
för organisationen Plattformen
för socialt företagande**

Tydligare och bredare definition av sociala företag, ny lagstiftning, nya konstellationer och förbättrat pensionssystem är några av de frågorna som den relativt nybildade organisationen "Plattformen för socialt företagande" driver för att stimulera tillväxten av arbetsintegrerande sociala företag.

– I förlängningen hoppas vi på en ny lag som underlättar för socialt företagande. Det finns liknande lagstiftningar i Europa, t ex i Italien och Finland. För att öka tillväxten av nya sociala företag och stimulera utvecklingen av befintliga skulle en ny lag ha stor betydelse, säger Elisabet Mattsson, ordförande för organisationen "Plattformen för socialt företagande", och vice VD för Vägen ut konsortiet i Göteborg.

Plattformen för socialt företagande bildades förra året av flera organisationer och ett antal sociala företag, för att öka möjligheterna att påverka myndigheter och beslutsfattare i frågor som rör socialt företagande.

– Med plattformen har vi en fått en gemensam bas för arbetet. Det är ett viktigt steg för att kunna driva frågorna om socialt företagande framåt med större kraft och i snabbare takt, säger Elisabet Mattsson.

Hon har själv lång erfarenhet av att arbeta med sociala företag och anser att behovet av alternativa arbetsplatser hela tiden växer. Företag där människor kan arbeta i sin egen takt, med större möjlighet till inflytande över sin vardag och mer egenmakt.

Delaktighet och ansvarstagande

– Integrerande sociala arbetskooperativ har en oerhörd potential vad gäller att stötta människor som är i behov av rehabilitering och ett anpassat arbete. Här växer människor med arbetet, både rent yrkesmässigt och vad gäller personlig utveckling. Möjligheten till delaktighet och ansvarstagande i nära samarbete med andra, är ofta nyckeln till utveckling. På våra arbetsplatser är man en medspelare, inte en person som är föremål för behandling. Det tycker jag också är en avgörande skillnad mot t ex andra rehabiliterande verksamheter, säger Elisabet Mattsson, och hänvisar till erfarenheterna från de många olika verksamhetsgrenarna och företagandet inom Vägen ut! konsortiet.

– Många människor vill arbeta men kan inte bli på grund av ett alltför stelbent regelsystem. Vi måste hitta nya och fler vägar för personer med nedsatt arbetsförmåga. Genom att t ex Samhall minskat och ställer rätt höga krav på arbetsförmåga måste det skapas förutsättningar för andra bra alternativ att växa fram, för personer som inte klarar jobb på övriga arbetsmarknaden. Här ser jag bra möjligheter till ökad samverkan och erfarenhetsutbyte mellan Samhall och Plattformen och befintliga sociala företag.

De frågor som är mest aktuella att driva för "Plattformen för socialt företagande" är förutom en särskild lagstiftning som ska underlätta för sociala företag,

- att få till stånd en än tydligare definition av vad ett socialt företag är,
- att se över skattesystemet för socialt företagande,
- att verka för att försörjningssystemet minskar "inlåsnings effekterna" (man måste kunna prova olika arbetsalternativ utan att riskera att t ex bli av med sjukersättning m m),
- utveckla nya konstellationer för arbetstagare för sociala företag,
- utveckla pensionsystemet för att öka tryggheten för arbetstagare inom sociala företag.

Plattformen för socialt företagande består idag av arbetsgivarorganisationerna KFO, Idea, Almega och KFF samt intresse- och stödorganisationerna Skoopi, Verdandi, Coompanion och Rainbow för att nämna några.

– Med Plattformen har vi helt enkelt fått en oerhört bra och värdefull organisation, där alla som verkar för socialt företagande kan delta för mer erfarenhetsutbyte, kunskapshöjande verksamhet, samt inte minst driva på för att öka tillkomsten av fler arbetsintegrerande sociala företag, säger Elisabet Mattsson och fortsätter:

– En annan förhoppning är att olika myndigheter och organisationer också ska upptäcka vilken potential som socialt företagande rymmer, och än mer nyttja de redan befintliga sociala arbetsintegrerande företag som finns för rehabilitering och arbetsträning, samt som en karriärväg för personer med nedsatt arbetsförmåga till jobb, lön och oberoende. De sociala arbetskooperativen kan erbjuda personer som stått utanför arbetsmarknaden länge en ny möjlighet att få ett fungerande arbetsliv och även komma vidare på arbetsmarknaden, säger Elisabet Mattsson.

Kontakt och mer information

Du som vill veta mer om arbetsintegrerande socialt företagande eller få kontakt med dem som arbetar med satsningen inom övriga samverkande myndigheter kan vända dig till:

Eva Johansson, programansvarig Tillväxtverket
eva.johansson@tillvaxtverket.se, tel: 08 681 96 61

Eller direkt till dem som ansvarar för satsningen i din region:

Norra Mellansverige • Coompanion Mitt ek. för.
Bengt Sundgren, bengt.sundgren@coompanion.se, tel: 0243-193 16
Per Lundgren, per.lundgren@coompanion.se, tel: 070-320 54 68

Östra Mellansverige • SERUS
Björn Johansson, bjorn.johansson@coompanion.se, tel: 013-87 104

Småland och Öarna • Coompanion Kronoberg
Magnus Andersson, magnus.andersson@coompanion.se, tel: 0470-707 424

Övre Norrland • Coompanion Norrbotten
Roine Karlsson, roine.karlsson@coompanion.se, tel: 0920-138 16

Mellersta Norrland • Coompanion, Kooperativ Utveckling Jämtland
Katarina Lindgren, katarina.lindgren@coompanion.se, tel: 063-305 33

Sydsverige • Blekinge Utvecklingscentrum för Kooperation och Landsbygd
Marianne Lundkvist, marianne.lundkvist@coompanion.se, tel: 0457-818 82

Västsverige • Coompanion Göteborgsregionen ek. förening
Sven Bartilsson, sven.bartilsson@coompanion.se, tel: 031-744 01 62

Stockholm • Coompanion Stockholms län
Mauricio Chacana, mauricio.chacana@coompanion.se, tel: 08-447 48 05

Karta över indelningen i Nuts 2 områden finns på www.esf.se under Din region.

Mer information om arbetsintegrerande socialt företagande och informationssatsningen finns på www.tillvaxtverket.se under Ämnesområden.

Kontakt med de sociala företagens organisationer och mer information om socialt företagande får du genom:

Skooppi • www.skooppi.coop
Eva Carlsson, eva.carlsson@skooppi.coop, tel: 08-32 72 30

Plattformen för socialt företagande
Elisabet Mattsson, elisabet@vagenut.coop, tel: 0736-99 77 63

För fler och växande företag samt ett hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv i alla delar av landet.

Sociala företag behövs!

Arbetsintegrerande sociala företag spelar en viktig roll i samhället genom att erbjuda möjligheter till arbete, rehabilitering och gemenskap för människor som står långt från arbetsgemenskapen. Genom att arbetsuppgifter och arbetstider anpassas får var och en möjlighet att arbeta 100 procent av sin förmåga. Delaktighet och inflytande i arbetet och företagets utveckling ger möjlighet till personlig utveckling och nya utmaningar.

I den här skriften ger företagare och företrädare för myndigheterna sin syn på varför sociala företag behövs.

Skriften publiceras inom den informationssatsning om socialt företagande som genomförs av Tillväxtverket i samarbete med Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och Försäkringskassan under 2009.